

*Направи първата стъпка
и пътят ще се отвори сам.*

Стив Джобс

СЪВЕТИ ЗА НАЧИНАЕЩИ ГРАДИНАРИ

ДОМАШНА БИОГРАДИНА
СЪВЕТИ ЗА НАЧИНАЕЩИ ГРАДИНАРИ
Издателство „Паритет“, 224 стр.

Тази книга е за всички, които правят своите първи крачки в градинарството и мечтаят за добра реколта без много усилия и грижи. От нея ще разберете какви инструменти са ви нужни; как да подготвите почвата; как да си направите компост; как да си отгледате сами разсада и как след това да го засадите в градината; какви култури да изберете и как да ги съчетаете в лехите, за да растат и да се подкрепят взаимно, така че да ви радват с отлична реколта, както и защо не е задължително да копаете, плевите и поливате всеки ден. Основахме съдържанието на препоръките на едни от най-известните и опитни градинари в отглеждането на чиста храна – Николай Курдюмов, Галина Кизима и Ирина Калинина и др. Те ще ви разкрият най-прекия път към лесното и бързо постигане на всичко това с минимум усилия и без загуба на време. Желаем ви успех!

За поръчки на книги от сайта
www.paritetbf.com – 20% отстъпка.

Всички права са защитени. Никаква част от тази книга не може да бъде възпроизведена в каквато и да е форма без писменото разрешение на притежателя на авторските права.

ISBN 978-619-153-533-0

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ.....	5
ОСНОВНИ ПРАВИЛА ЗА УСПЕШНА ГРАДИНА	7
ИНСТРУМЕНТИ ЗА РАБОТА В ГРАДИНАТА.....	23
Да копаем или не?	23
Мотики и мотички и разликата между тях.....	28
Плоскорез на Фокин	31
ПОДГОТОВКА НА ПОЧВАТА.....	33
Заблуди за органичното земеделие.....	34
Как да направим земята по-добра?.....	42
ВИДОВЕ ЛЕХИ.....	90
Умни лехи.....	93
Повдигнати лехи	95
Вкопани лехи	103
ГРИЖИ ЗА СЕМЕНАТА И РАЗСАДИТЕ	106
Предпосевна подготовка на семената.....	117
Почви за разсад	121
ЗАСЯВАНЕ НА СЕМЕНАТА.....	124
Грижи за разсада и пикиране.....	132
Засаждане на разсадите в градината.....	138

КАК ДА ОТГЛЕДАМЕ ДОБРА РЕКОЛТА

ОТ ЗЕЛЕНЧУЦИ.....	145
Домати.....	145
Краставици.....	150
Тиквички и тикви.....	157
Картофи.....	159
Зеле.....	165
Репички и репи.....	168
Лук.....	170
Салати.....	172
Царевица и фасул.....	173
Пипер и патладжан.....	175
Подправки.....	176
ЯГОДИ И ПЛОДНИ ХРАСТИ.....	180
Ягоди.....	182
Малини.....	186
Къпини.....	187
Касис и цариградско грозде.....	188
НЕСЪВМЕСТИМИ НАСАЖДЕНИЯ.....	194
КАК ДА СЕ СПРАВИМ С БОЛЕСТИТЕ.....	195
ПОМОЩНИЦИ В ГРАДИНАТА.....	200
Червеи.....	200
Насекоми.....	209

ВЪВЕДЕНИЕ

Уважаеми читатели!

Издателство „Паритет“ издаде поредица книги за успешно създаване и отглеждане на зеленчукови и овощни градини, написани от едни от най-известните руски автори: Галина Кизима, Николай Курдюмов, Ирина Калинина и др. Ако съдим по интереса, тези книги предизвикаха вашето любопитство и много от вас вече ги имат в библиотеките си. Благодарим ви за доверието и добрите отзиви.

Поради големия интерес и все по-нарастващия брой любители градинари, които се нуждаят от напътствия и съвети, решихме да подготвим малка книга за начинаещи градинари, която да събере на едно място най-важните и най-полезните съвети на авторите на предишните книги, които са доказани опитни градинари. В новата книга вие ще разберете кои са първите стъпки, които е необходимо да предприемете преди да се заловите с градинарстване, какви инструменти ще са ви нужни, как да подготвите почвата и лехите, в каква последователност да действате. Ще откриете и много препоръки за хитро и умно градинарство, насочени към онези от вас, които освен опит, не разполагат и с много време. В тази малка, но изключително полезна книжка ще откриете всичко онова, от което се нуждаете, за да пристъпите към новото си хоби или към по-сериозни занимания,

от които да получите добра, здрава и чиста рекол-
та от зеленчуци и плодове, при това с минимум
усилия и време. А, когато усетите, че тези знания
се нуждаят от надграждане, винаги можете да ги
разширите като потърсите първоизточниците в
книгите на посочените автори.

Желаем ви успех!

Очакваме вашите отзиви на имейл:
paritet2121@abv.bg

ОСНОВНИ ПРАВИЛА ЗА УСПЕШНА ГРАДИНА

Няма универсална формула и никой не знае как да направи зеленчуковата ви градина възможно най-удобна, красива и ефикасна, така че да ви харесва напълно! Всъщност зеленчуковата градина е отличен терен за лична изява и собствен успех. Вашата градина трябва да ви дарява с плодове, да ви носи удовлетворение от положения труд и да ви дарява с удоволствие от постигнатото. Не на последно място, тя трябва да е красива и най-вече удобна за вас като градинар, така че лесно и с радост да постигате винаги отлични резултати.

Оптималното разположение на лехите, алеите между тях и разположението на водоизточниците са от огромно значение за ефективността на собствения ви труд. Нерационалното разположение на отделните компоненти в градината крие гигантски обем от неефективни дейности и повечето градинари безропотно се впускат в този лабиринт от безсмислен трудохолизъм.

Умната градина има две основни качества.

1. Разстоянията, през които минаваме, бутаме количката и мъкнем всякакви тежести трябва да са възможно най-кратки.

2. Осветеността и микроклиматът трябва да са оптимални за всички насаждения в градината.

Зониране на насажденията

Зонирането на насажденията е основен и много важен принцип в изграждането на вашата градина. Колкото повече внимание изисква една култура, толкова по-близо до вас трябва да е засадена тя. „Зеленчуците ще ви се отблагодарят за това, че ги виждате от прозореца на вашата кухня“. Това е самата истина! И ще са ви особено благодарни, ако близо до тях има източник за напояване. Да ходите между лехите и да мъкнете кофа или маркуч за поливане е досадна, банална работа и истинска отживелица. При това, тази задача е много тежка и отнема прекалено много време. Представете си само, ако сте изморени, болни или вече не сте в първа младост, или има друга някаква причина, да не сте в добро физическо или психическо състояние? Колкото по-надалеч мъкнете кофи или маркучи за поливане, толкова по-нищожен ще е интересът ви към това занимание. Оттук следва и законът за поливането: в най-далечните лехи поливането винаги се отлага за по-късно. Ако лехите с насажденията са някъде далеч от водоизточника, зад къщата, в задния двор, скрити зад дървета и храсти, ние сякаш не ги вземаме насериозно. Неслучайно мнозина казват: „Далеч от очите, далеч от сърцето!“ Освен най-неуморните и запалени ентузиасты, всички останали сме устроени именно така. Разбира се, няма нужда от самообвинения, просто трябва да надхитрите себе си. Това е възможно, ако разположите лехите със

зеленчуците, които изискват повече внимание съвсем близо до дома си, а онези, които имат по-малко нужда от вас – в някой по-отдалечен край на двора. Например през пролетта най-близо от всички ще бъдат репичките и марулите, парникът с разсада ще е едва ли не до входната врата, тук ще са лехите с краставиците, доматиите и зелените зеленчуци. Водата също трябва да е наблизко. В следващия по отдалеченост терен са кореноплодните зеленчуци, чушките и патладжаните, зелевите и бобовите култури. След тях подредете многогодишните растения, тиквите и картофите, но не забравяйте, че и дотам трябва да има лесен достъп на вода. Най-отдалечените части на вашата градина оставете за овощните дървета. Опитвайте се да спазвате този принцип във всяка отделна лека – от близката и леснодостъпна страна посадете онези растения, които ще се нуждаят от повече внимание и грижи.

Нито едно растение не ражда плод, ако е засадено на сянка!

Почти всички зеленчуци и плодове имат нужда от много пряка и постоянна светлина. Дори ако градината ви е на юг, с по-топъл климат, ако слънцето се прокрадва в полусянката на редките корони на дърветата това ще понижи реколтата с два до три пъти. На подобни места е по-разумно да се разложат лехи с цветя. По стволите на добре окастрените дървета би било смислено да

спуснете краставици, те обичат полусянка. В такива условия ще боледуват по-малко и няма да заемат полезен терен от другите лехи. В полусянката може да се насади ревен, киселец, чесън, салати, магданоз, копър, многогодишен лук, зелен лук. Домати, пипер, патладжани, тикви, тиквички, репички, японската ряпа дайкон, ряпа, зеле и боб не харесват сянката. Ягодите също не дават добър плод, ако са в полусянка.

Светлина за лехите, решетки и покривни конструкции

Ако решетката стои в центъра на лехата, тя трябва да се разположи в посока север-юг, в противен случай ефективна ще е само слънчевата страна на лехата, а другата половина няма да даде реколта, но ако решетката стои край стена или ограда, добре е тя се разположи в посока изток-запад. Тогава всички растения ще бъдат максимално огрени от слънцето.

Тесните лехи са едно добро решение именно с това, че разпростират полезната площ по цялата дължина на лехата. Един квадратен метър, който представлява квадрат с размери метър на метър се равнява на ивица земя дълга десет метра и широка десет сантиметра или двуметрова леха широка 50 см, или четириметрова леха широка 25 см – този „квадратен метър“ ще е още по-продуктивен – разбира се, при добро поливане и подхран-

ване, и не на последно място – ако междуредията са достатъчно широки. Леха, която е широка 12 см и е дълга 8 метра е подходяща за нискообемна хидропоника¹, за зеленчуци, които се отглеждат в тръба или в кубчета торф, поставени в специален хранителен разтвор.

Направете си стационарни лехи

В стационарната леха може постоянно да добавяте органични и други торове. Те имат нужда от много поливане. В стационарната леха не се стъпва и никога не се уплътнява пръстта. Първоначално в тази малка площ е нужно да се плевят, но с всяка следваща година плевенето става все по-незначително. Важно е постоянно да се подобряват лехите и местата за насажденията, за да се пестят усилия и излишен труд. Стационарните лехи имат точно това предимство. Те могат да са повдигнати, а това ще ги спаси от прекалено овлажняване. Между тях е добре да има алеи за преминаване, които да се покриват с плочки или чакъл и по този начин да се направи красив преход между зеленчуковата градина и лехите с цветя. След като изградите схемата на лехите и свикнете с нея, вие ще се научите по-бързо да разчитате и предвиждате поведението на вашите насаждения. Ако се страхувате, че подобно еднообразие ще ви омръзне бързо, тогава сменяй-

¹ Хидропоника – наука за отглеждане на растения без почва. (Бел. прев.)

те по-често набора от култури, сортовете и тяхното местоположение. Не се страхувайте да добавяте различни цветя и храсти.

Отделяйте лехите с бордюри

Поставянето на бордюри около лехите ще помогне участъкът да е ясно очертан и лесен за обслужване. Ако няма бордюри, вие не можете да възприемате лехата като отделен участък във вашата градина и тя постоянно ще страда от неопределеността и епизодичността на вашата намеса. Бордюри могат да се направят с каквото поискате: камъни, тухли, дъски – каквото имате на разположение. Добрият бордюри позволява лесно да окосите тревата около лехата без да скъсате кордата на вашия тример. Такива, например, са гредичките и дъските. Идеалният бордюри представлява бетонирана ивица, което позволява на косачката да изкоси всичко, без да оставя необработени места. В моята градина аз се стремя да имам повече такива бордюри.

Използвайте стени, беседки и огради

За прикрепянето на лианите и увивните растения можете да използвате стени, перголи, беседки и огради. Подходящи са тези с източно и южно разположение. По северните и западните стени и огради цветята ще са с дребни цветове, плодовете ще са малко, а болестите – много и най-различни.

Организирайте зона за органични отпадъци

Добре е мястото, което ще определите за компостиране на органични отпадъци да е на сянка, колкото се може по-близо до лехите с насаждения, и по възможност да не е до входната врата на имота ви. Трамбуйте площадка за варелите или ваната и поставете стенички за трупането на органичните отпадъци. Най-идеално за наземния куп компост е бетонното дъно с улеи, по които под лек наклон след дъжд или поливане течността от компоста да може да се стича и да се събира в някакъв контейнер, защото по-добър микробен препарат няма да намерите. За ускоряване на процеса от време на време може да навлажнявате отпадъците допълнително с биопрепарати. Непременно се погрижете да можете лесно да изгребвате и откарвате готовия компост. Общата площ на къта трябва да е толкова, че спокойно да можете да стоварите цяла кола гнилоч. Около мястото за компостиране можете да насадите декоративни храсти и увивни растения, които да повдигнете на перголи. Това ще запази добрия вид на вашия двор и градина. Без купчината с компост няма живот за градината, тя просто гладува.

Направете си удобни пътеки и проходи в градината

От особена важност е да имате такива пътечки, които да тръгват от и да водят към дома ви, източ-

ника на вода и компостера. По тези пътеки трябва еднакво леко да се движат както градинските колички, така и вашите гости – особено дамите на високи токчета! Докато нямате подобни пътеки, дори не можете да предположите колко усилия и нерви ви коства градинската „безпътица“! Но веднага щом те се появят – ще разберете тяхната целесъобразност. Създаването на най-кратки разстояния в градината е изключително ценен принцип! И най-рядко срещан. Аритметичен факт е, че в обикновената правоъгълна градина с лехи придвижването и мъкненето на тежести са близо два пъти повече, защото двата катета на триъгълника са колкото хипотенуза и половина. А най-краткото разстояние между две точки е правата линия, а не зигзагът.

Когато минаваме през парк или нов жилищен комплекс, проклинаме глупостта и мизантропията на умниците, които са прокарали всички пътеки под ъгъл. И много бързо намираме народната пътека, онази хипотенуза, която е най-краткото разстояние между мястото, където сме, и онова, закъдето сме тръгнали. Много важно, че не е асфалтирана!

Много жалко, че такива градини се срещат рядко. От малки живеем само сред прави ъгли и затова не можем да пренастроим мозъка си за друго. Дори не се замисляме как е по-добре! Признавам, че това е и мой недостатък. Моите лехи са стари, правил съм ги още като млад и глупав. Затова са и правоъгълни.

Но все пак магистралните пътища са кратки. Хипотенузата обаче съвсем не означава най-кратък път.

Вторият елемент за краткост на пътя е честотата на посещението. При зеленчуците ходим три пъти седмично, а при овошките може и два пъти на месец. При краставиците, салатите и подправките ходим всеки ден, понякога дори по два пъти на ден. При картофите – веднъж на три дни, да съберем бръмбарите, а при цвеклото – веднъж седмично, да го полеем.

Растенията трябва да се намират толкова по-близо до къщата, колкото по-често ходим до тях. „Зеленчуците ще ни бъдат благодарни, ако се виждат през прозореца на кухнята.“ – казва майсторът на пермакултурата Патрик Уайтфилд.

Има и още нещо. Неведнъж съм се убеждавал, че всичко, посадено по-встрани, е обречено на тъжна самота. Ходенето по пътеките, мъкненето на кофите или маркуча е отегчително и тежко занимание. Ами ако си уморен, болен, на възраст или нещо ти е докривяло? Колкото по-надалеч трябва да стигнеш, толкова повече ти иде да зарежеш всичко. От това следва, че грижата за най-отдалечените лехи винаги се отлага за после. На любов се радват разположените по-близо.